

Onderzoek en ontwikkeling in de eu

Auteur(s):

Hers, J.

*Deze rubriek wordt periodiek verzorgd door het ministerie van Financiën.***Verschenen in:**

ESB, 87e jaargang, nr. 4362, pagina 415, 24 mei 2002

Rubriek:

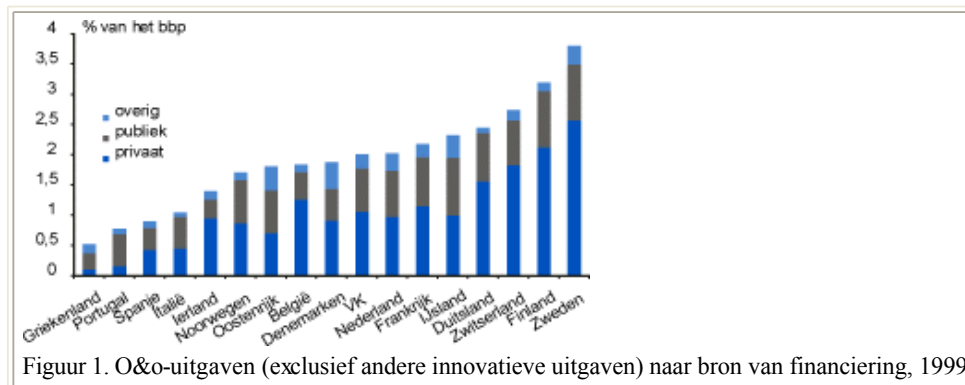
EU-monitor

Trefwoord(en):

kenniseconomie

Stimuleringsmaatregelen voor onderzoek en ontwikkeling leiden wel tot meer privaat uitgevoerde o&o, maar lokken geen extra private o&o-uitgaven uit.

Tijdens de Europese top in Lissabon in 2000 is de ambitie uitgesproken dat de eu binnen tien jaar de "meest dynamische kenniseconomie ter wereld" wil worden. Recentelijk is dit in Barcelona geconcretiseerd met de ambitie dat in 2010 de uitgaven van de eu-landen aan onderzoek en ontwikkeling (o&o) en innovatie drie procent van het bbp zullen naderen, waarvan tweederde wordt gefinancierd door het bedrijfsleven. De o&o-uitgaven geven een beperkt beeld van de o&o-positie en de totale innovatie-uitgaven. Toch rijst de vraag hoe de verschillende eu-landen er op dit punt voorstaan. Alleen in Finland en Zweden bedragen de o&o-uitgaven drie procent van het bbp, waarvan circa twee procentpunt wordt gefinancierd door het bedrijfsleven (zie [figuur 1](#)). Nederland bevindt zich met twee procent van het bbp enigszins boven het EU-gemiddelde van 1,85 procent.

Publieke financiering

In veel eu-landen, inclusief Nederland, is het aandeel van de publieke financiering aanzienlijk groter dan eenderde van het totaal. De publieke o&o-uitgaven in [figuur 1](#) zijn conform de oeso-definitie exclusief fiscale faciliteiten voor o&o. Voor een goede beoordeling van de totale publieke o&o-uitgaven dient dus gecorrigeerd te worden voor dergelijke faciliteiten. In 2001 bedroegen deze in Nederland ruim 0,08 procent van het bbp.

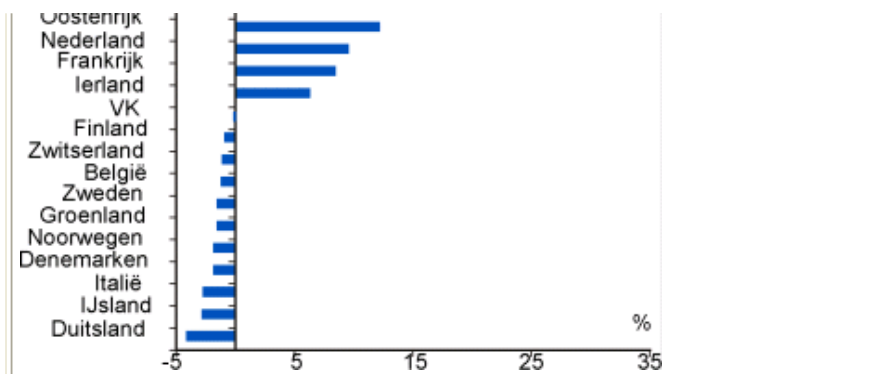
Private financiering

Private o&o-intensiteiten variëren sterk. De verschillen tussen landen kunnen voor een belangrijk deel verklaard worden door sectorstructuur; de ene sector (industrie) geeft meer uit aan o&o dan de andere (diensten). De sectorstructuur van de Nederlandse economie verklaart ongeveer de helft van de achterstand. Ook de schaalgrootte van bedrijven en markten is van belang. Grote bedrijven hebben meer mogelijkheden voor de financiering van risicovol onderzoek dan kleine. Ten slotte kan het aandeel van internationaal opererende bedrijven een rol spelen, omdat deze hun o&o meer spreiden.

Stimuleringsregelingen

Alle EU-landen voeren beleid om de privaat uitgevoerde o&o te stimuleren. Steeds meer landen stimuleren o&o via een belastingfaciliteit. Dit heeft het voordeel dat de ondersteuning generiek is (weinig gevaar voor 'picking losers'), laagdrempelig en eenvoudig in de uitvoering. Uit [figuur 2](#) blijkt dat een aantal landen, waaronder Nederland, forse fiscale subsidies op o&o kent. In landen waar fiscale faciliteiten minder genereus zijn, is er veelal sprake van meer omvangrijke directe subsidies voor o&o.

Figuur 2. Belastingsubsidie als percentage van o&o-uitgaven van grote bedrijven, 1999

Verdringing

Nadeel van een (belasting)subsidie voor o&o is dat deze gedeeltelijk in de plaats kan komen van private o&o-uitgaven. Vanwege tekorten aan onderzoekers kunnen subsidies bovendien leiden tot hogere lonen en prijzen van o&o, waardoor een deel van de hogere uitgaven weglekt. Empirisch onderzoek naar fiscale faciliteiten voor o&o komt over het algemeen tot de conclusie dat de totale o&o-uitgaven van bedrijven die een subsidie ontvangen wel hoger zijn, maar dat de subsidie geen extra private o&o-uitgaven (gecorrigeerd voor de subsidie) uitlokt ¹. Een fiscale faciliteit draagt dus wel bij aan de doelstelling dat de totale o&o-uitgaven en privaats uitgeoefende o&o omhoog moeten, maar niet aan de doelstelling dat tweederde daarvan privaat gefinancierd dient te zijn

¹ B.H. Hall en J. van Reenen, How effective are fiscal incentives for R&D? A new review of the evidence, NBER working paper 7098, 1999. Volgens dit overzichtsartikel van een aantal empirische studies geven bedrijven die één dollar fiscale subsidie ontvangen gemiddeld één dollar meer uit aan o&o.